

1. UVOD

U posljednjoj deceniji XX vijeka proces internacionalizacije proizvodnje i trgovine, koji se naziva globalizacija svjetske privrede, se intenzivirao. Dominantni privredni subjekti postaju transnacionalna preduzeća koja, u svojoj poslovnoj strategiji, svjetsko tržište posmatraju kao jedinstvenu cjelinu. Jedan od tokova koji stimulisu proces globalizacije svjetske privrede je intenzivirana institucionalna integracija država, posebno u oblasti ekonomske saradnje.

Pod institucionalnom integracijom podrazumijevamo sve oblike institucionalizovanih odnosa između država u svijetu, bilo da se radi o saradnji država kroz stvaranje međuvladinih organizacija ili saradnji kroz niz neformalnih međunarodnih grupa. U takvim okolnostima je 1995. godine nastala Svjetska trgovinska organizacija, kao treća međunarodna ekonomska organizacija čime je zaokružen proces institucionalizacije u oblasti međunarodne međudržavne ekonomske saradnje. Dok su prve dvije međunarodne ekonomske organizacije zadužene za oblast međunarodnih finansija (kratkoročnih i dugoročnih), Svjetska trgovinska organizacija reguliše međunarodnu trgovinu. Ove tri organizacije su odlučujući činioci u donošenju i sprovođenju globalne ekonomske politike.

Svjetska trgovinska organizacija je najmlađa međunarodna ekonomska organizacija i postoji tek nešto više od deset godina. Njen značaj za odvijanje međunarodne trgovine robom i uslugama je izuzetno veliki. Svjetska trgovinska organizacija promoviše slobodnu svjetsku trgovinu, što bi trebalo da rezultira povećanim međunarodnim trgovinskim tokovima, dobicima za preduzeća, stanovništvo i društvo u cjelini.

Države članice Svjetske trgovinske organizacije se odriču nacionalnog suvereniteta u vođenju spoljnotrgovinske politike, da bi obezbjedile povlastice koje proističu iz članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Međutim, efekti međunarodne liberalizacije najčešće nisu ravnomjereno raspoređeni među državama svijeta i različitim slojevima stanovništva, pa Svjetska trgovinska organizacija trpi oštre kritike. Ova organizacija je najčešće meta antiglobalističkih pokreta. Da bi se objektivno ocijenio rad Svjetske trgovinske organizacije, potrebno je upoznati se sa procesima njenog formiranja, načinom funkcionisanja, efektima članstva, a i razmotriti i opravdanost i kritike Svjetske trgovinske organizacije.

Ako se ima u vidu da se procesi globalizacije intenziviraju u svjetskoj privredi i da međunarodna trgovina postaje najznačajnija aktivnost svjetske privrede, uz saznanje da je Svjetska trgovinska organizacija jedan od najznačajnijih činilaca ovih procesa, onda nije teško